

Besparingsmogelijkheden op de afvalkosten

Datum: 25 november 2015

Achtergrond

- De afvalstoffenheffing van Diemen behoort tot één van de hoogste in Noord-Holland. Uit de afvalstoffenheffing wordt de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval betaald, inclusief de gemeentelijke regiekosten en overhead.
- In het amendement van VVD en CDA 'Optimalisatie huidig inzamelsysteem' is gevraagd om de besparingsmogelijkheden op de afvalstoffenheffing in kaart te brengen.
- Op dit moment voert de gemeente onderhandelingen met afvalinzamelaar Meerlanden waarbij tevens is gekeken naar mogelijke efficiëncyslagen.
- In deze notitie wordt nagegaan welke besparingsmogelijkheden er zijn, zodat er betere verhouding ontstaat tussen service en kosten.

Huidige situatie

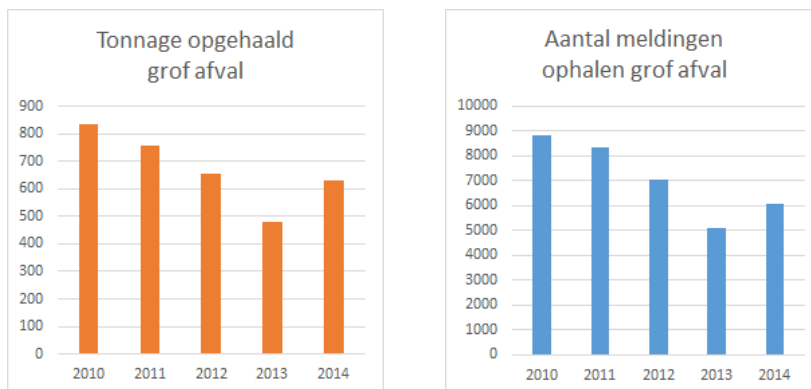
- In 2014 werd in totaal 4,1 miljoen euro aan afvalstoffenheffing geïnd. Bijna 2,0 miljoen euro (49%) daarvan wordt uitgegeven aan de afvalinzameling (Meerlanden), 0,6 miljoen aan de verwerking (15%) en 0,6 miljoen aan overhead en regiekosten (15%). De resterende 0,9 miljoen (21%) wordt uitgegeven aan toerekeningen (btw-compensatie, kwijtscheldingen, straatreiniging).
- Een groot deel van de inzamelkosten (Meerlanden) zijn beïnvloedbaar. Afhankelijk van het afgenomen dienstverleningspakket krijgt gemeente Diemen kosten doorgerekend van afvalinzamelaar Meerlanden (op basis van verrekenbare tarieven).
- De verwerkingskosten zijn beïnvloedbaar door het afvalaanbod te beïnvloeden (uitsluiten van bedrijfsafvalaanbod, stimuleren van meer afvalscheiding waardoor er minder restafval naar de verbrandingsoven hoeft) of lagere verwerkingstarieven overeen te komen (door aanbesteding).
- Besparingsmogelijkheden zijn er met name ten aanzien van de beïnvloedbare inzamelkosten van Meerlanden. Vooral ten aanzien van de inzameling van grof afval.
- De inzameling van grof restafval en grof tuinafval is een inzamelactiviteit die kosten-effectiever zou kunnen worden uitgevoerd in Diemen. In 2014 werd in totaal € 620.000,- uitgegeven aan grof huishoudelijk afval, waarvan € 266.000,- voor de exploitatie van het recycleplein, €200.000,- aan het ophalen aan huis en € 154.000,- aan de verwerking.
- Voor het laten ophalen van grof afval moet een melding worden gedaan. Na melding wordt het afval binnen een week voor de deur opgehaald. Meerlanden haalt dit afval ongescheiden op en voert dat af naar het AEB. Bewoners uit het buitengebied hoeven hun grof afval niet vooraf aan te melden. Iedere vrijdag wordt in het buitengebied het grof afval in een vaste route opgehaald.
- Indien bewoners eerder van hun grof afval af willen kunnen ze 6 dagen per week terecht op het recycleplein. Hier staan 18 containers opgesteld waar het grof afval gescheiden kan worden aangeboden ten behoeve van hergebruik.
- Grof tuinafval kan iedere maandag zonder afspraak voor de deur worden aangeboden. Meerlanden voert wekelijks een ophaalronde uit langs alle woningen van Diemen.
- Grof afval van bedrijven (waaronder aannemers, hoveniers) is in principe bedrijfsafval waarvoor de gemeente geen wettelijke zorgplicht heeft. Omdat het afval van deze bedrijven veelal afkomstig is van kleine verbouwingen bij huishoudens is een coulance regeling van toepassing: tot 1 m3 mogen bedrijven grof afval aanleveren op het recycleplein. Ongeveer 300 bedrijven maken daar gebruik van. Sommige van deze bedrijven brengen soms meerdere keren per dag een bezoek aan het recycleplein.
- Ongeveer 30% van het grof afval aanbod wordt ongescheiden opgehaald, 70% wordt gescheiden gebracht.

- Het laten ophalen van grof afval biedt weliswaar een hoog serviceniveau voor de bewoners, het is ook een erg duur systeem (hoge inzamelkosten) en levert weinig recycling op (waardoor ook de verwerkingskosten hoog zijn). Veel gemeenten kiezen vanuit milieu- en kostenoverwegingen er voor om het laten ophalen van grof afval minder aantrekkelijk te maken voor burgers (bijvoorbeeld door het minder frequent op te halen) zodat meer afval zelf gescheiden wordt weggebracht naar de milieustraat (gemeentedeponie).
- Het grof afvalaanbod van bedrijven op het recycleplein is met de huidige acceptatieregels niet onder controle te krijgen. Weliswaar is er een beperking opgelegd aan de hoeveelheid die per keer gratis mag worden aangebracht, aan het aantal keer dat een bedrijf komt is geen beperking gekoppeld. Doordat veel gemeenten rondom Diemen bedrijven wel weren van hun gemeentelijke depot, komen ook bedrijven die niet in Diemen gevestigd zijn of zelfs ook geen klussen doen voor huishoudens in Diemen, op het recycleplein afval storten. De mogelijkheden voor een sluitend identificatiesysteem zijn beperkt.
- Het zonder melding ophalen van grof tuinafval en grof afval in het buitengebied is een zeer inefficiënte inzamelactiviteit. Iedere week dient de inzamelaar alle straten af te rijden op zoek naar grof (tuin)afval dat maar sporadisch wordt aangeboden. De meeste gemeenten in Nederland hebben een op-afroep ophaalsysteem voor tuinafval of halen het grof tuinafval alleen tijdens de snoeiseizoenen wekelijks op in vaste routes.

Besparingsopties

1. **Grof restafval wordt voortaan nog maar 1 x per 2 weken opgehaald. Na melding zal een bewoner niet maximaal 1 week maar maximaal 2 weken moeten wachten voordat zijn aangemelde vuil wordt opgehaald. Wenst men zijn afval eerder kwijt te willen, dan moet men naar het recycleplein.**

In 2013 is deze maatregel al een keer doorgevoerd maar later weer teruggedraaid. Het effect daarvan is hieronder weergegeven. Het tonnage opgehaald grof afval, maar ook het aantal meldingen, nam meer dan 30% af. Een vergelijkbare stijging van het grof afvalaanbod was waarneembaar op het recycleplein. Het grof afvalaanbod verschoof dus van 'ophalen' naar 'brengen'.

Verwachte besparing: **circa 34.000,- per jaar**, uitgaande van circa 1000 minder meldingen en een verschuiving van 150 ton grof huishoudelijk afval naar het recycleperron. De besparing wordt enerzijds gerealiseerd door lagere ophaalkosten, anderzijds door lagere verwerkingskosten doordat het grof afval op het recycleplein beter wordt gescheiden.

Voordelen:

- Er zal meer gekozen worden voor het zelf wegbrengen dan grof afval naar het recycleplein. De mogelijkheden om grof afval te scheiden zijn bij het recycleplein groter dan bij het ophalen van grof afval. Meer afvalscheiding is beter voor het milieu.

- Het gescheiden laten brengen van grof afval brengt minder kosten met zich mee dan het ongescheiden ophalen van grof afval.

Nadelen:

- Na aanmelding wordt het afval in het uiterste geval pas na 2 weken opgehaald. Indien men een melding doet vlak voor de ingeplande ophaaldag wordt het eerder opgehaald.
- Bewoners zonder auto die wel snel van hun grof afval kwijt willen, zullen moeten wachten (maximaal 2 weken) of een betaalde grof afvalafpraak moeten maken (€ 90,- voorrijdkosten).
- De kans bestaat dat bewoners hun grof afval naast de verzamelcontainers gaan plaatsen. In 2013 toen de maatregel ook al van kracht was, is dat echter niet gebleken. Goede voorlichting omtrent de alternatieven is wel vereist.

2. Al het grof afval - dus ook grof tuinafval, en grof afval in het buitengebied – moet vooraf worden aangemeld alvorens het kan worden buitengezet. In de huidige situatie hoeft grof tuinafval niet vooraf te worden aangemeld. Hetzelfde geldt voor grof restafval in het buitengebied.

Met de maatregel wordt voorkomen dat de gehele gemeente of het gehele buitengebied moet worden afgereden, op zoek naar afval dat mogelijk buiten is gezet. Met een melding systeem is bekend waar welk afval wordt aangeboden en kunnen de routes en de inzet daarop worden afgestemd.

Verwachte besparing: **€ 12.000,- per jaar**. Verwacht wordt dat de inzet van de inzamelaar kan worden gehalveerd indien gericht op meldingen wordt ingezameld.

Voordelen:

- Er worden efficiëntere routes gereden door de afvalinzamelaar. Dit is beter voor het milieu!
- Het levert een kostenvoordeel op.
- Versimpeling van de aanbiedregels die daardoor beter communiceerbaar zijn: voor al het grof huishoudelijk afval (grof restafval, grof tuinafval) waar je ook woont (kern + buitengebied) moet eerst melding worden gemaakt alvorens het wordt opgehaald.

Nadelen:

- Bewoners moeten eerst bellen of digitaal aanmelden voordat grof(tuin) afval voor de deur kan worden aangeboden.

3. Bedrijven die het recycleplein bezoeken moeten betalen voor hun aangeleverde bedrijfsafval. De verrekening van de kosten (kostprijs verwerkingskosten) vindt plaats tussen Meerlanden en het bedrijf dat afval aanlevert. De gemeente heeft geen zorgplicht voor bedrijfsafval en staakt z'n bemoeienis daarmee.

In gemeente Diemen is op dit moment een coulance regeling van toepassing voor bedrijven: tot 1 m3 per keer mogen ze gratis aanleveren op het recycleplein. Ongeveer 300 bedrijven maken daar gebruik van. Sommige van deze bedrijven brengen soms meerdere keren per dag een bezoek aan het recycleplein. Omdat er geen limiet is gesteld aan het aantal keer dat men 1 m3 mag aanleveren, is er sprake van een onbeheersbare situatie. Omdat veel gemeenten rondom Diemen bedrijven het bedrijfsafval wel weren (of vanaf de eerste m3 laten betalen), komen ook bedrijven die niet in Diemen gevestigd zijn of zelfs ook geen klussen doen voor huishoudens in Diemen, op het recycleplein afval

storten. De mogelijkheden voor een sluitend identificatiesysteem (registreren op aantal bezoeken per jaar) zijn beperkt.

De enige manier om dit probleem beheersbaar te krijgen is om de coulance-regeling voor bedrijfsafval te beëindigen (zoals ook al door de omliggende gemeenten is gedaan). Bedrijven zijn nog steeds welkom op het recycleplein maar dienen vanaf de eerste aangeleverde m3 een kostendekkend tarief te betalen. De transactie vindt plaats tussen Meerlanden (beheerder van het recycleperron) en het betreffende bedrijf.

Verwachte besparing: **€ 15.000,- per jaar**. Een voorzichtige schatting levert op bedrijven jaarlijks circa 150 ton grof afval gratis aanbieden op het recycleplein. De verwerkingskosten daarvan bedragen circa € 15.000,- .

Voordelen:

- Geen bedrijfsafval aantrekkende werking meer op het recycleperron
- De verwerkingskosten van het bedrijfsafval worden niet meer betaald uit de afvalstoffenheffing
- De vervuiler betaalt

Nadelen

- Bedrijven (aannemers, hoveniers) moeten betalen aan de poort. De kosten zullen zij door moeten berekenen aan de klanten waarvoor ze werken (hetgeen soms vaak al gebeurt!).

4. Alle huishoudens in het buitengebied krijgen een rolemmer voor het aanbieden van restafval. De meeste huishoudens hebben al een rolemmer, op een tiental huishoudens na, waar het huisvuil nog met zakken wordt opgehaald.

Doordat een aantal huishoudens nog huisvuil aanbiedt met zakken moet inzamelaar Meerlanden met een apart inzamelvoertuig het buitengebied in, wat leidt tot extra kosten. Door af te stappen van de zakken en over te gaan op rolemmers kan de gehele laagbouw in de gehele gemeente (kern + buitengebied) op uniforme wijze worden ingezameld.

Verwachte besparing: **€ 6.000,- per jaar**.

Voordelen:

- Gebruik van rolemmers voorkomt zwerfafval. Zakken kunnen worden opengescheurd door vogels en katten

Nadelen:

- Rolemmer neemt ruimte in beslag. Daarentegen heeft men in het buitengebied over het algemeen voldoende ruimte om een rolemmer te stallen.

5. De betonputten van de ondergrondse containers worden in eigendom van de gemeente genomen. De containers die in de betonputten hangen blijven eigendom van Meerlanden.

Daarmee wordt een strikter onderscheid gemaakt in de roerende en onroerende onderdelen van het inzamelsysteem. Het ligt voor de hand om in ieder geval de roerende onderdelen in eigendom van de inzamelaar te houden. Het eigendom, beheer en onderhoud ligt daarmee bij 1 partij. Voor de

betonputten is dat voordeel minder relevant. Om kostenoverwegingen kunnen de betonputten beter in eigen beheer worden genomen.

Verwachte besparing: **€ 110.000,- per jaar**. Op dit moment betaalt de gemeente jaarlijks € 140.000,- aan de Meerlanden ter dekking van de kapitaallasten die voortkomen uit de aanschaf en plaatsing van de betonputten. De boekwaarde van de betonputten bedraagt thans € 350.000,-. Ervan uitgaande dat de betonputten nog 20 jaar meegaan en de gemeente ter waarde van de boekwaarde een krediet beschikbaar stelt (er is al een reservering gedaan), zou bij een rentepercentage van 3% een gemiddelde kapitaallast ontstaan van € 30.000, per jaar (op basis van annuïteit). Dat is € 110.000, - minder dan de huidige € 140.000,- per jaar die de gemeente aan Meerlanden betaalt.

Voordelen:

- Lagere kosten

Nadelen:

- Beheer en onderhoud van de betonputten komt bij de gemeente te liggen. De ervaring leert dat de betonputten vrijwel geen onderhoud vergen.

Voorstel

Voorgesteld wordt om alle 5 besparingsopties ten uitvoer te brengen.

Communicatie

De bewoners worden geïnformeerd over de voorgenomen wijzigingen in de afvalinzameling. Hierover zal de website diemen.nl, social media, het Diemernieuws en de Diemen Info ingezet worden. Bewoners krijgen daarbij bij het aanmelden van grofvuil de nieuwe wijze van inzameling te horen of worden hierover geïnformeerd op de desbetreffende webpagina.

De bewoners van het buitengebied ontvangen een brief over de wijzigingen

De bedrijven waarvan bekend is dat deze afval naar het recycleplein brengen, worden schriftelijk geïnformeerd. Daarnaast worden bedrijven een maand voor invoering van de wijziging op het recycleplein geïnformeerd.

Communicatie afvalinzameling algemeen

Het is belangrijk om te blijven communiceren over het hoe en waarom van gescheiden afvalinzameling. De scheidingspercentages in Diemen zijn niet rooskleurig. Willen we de landelijke doelstellingen (**75% minder restafval in 2020 tegen 25% nu in Diemen**) halen dan moet er een gedragsverandering bij onze inwoners tot stand komen. Echter de wijze waarop, met wie en via welke kanalen vanaf 2016 gecommuniceerd en geïntervenieerd wordt is afhankelijk van de keuzes, zoals hier voorgelegd, die gemaakt worden door college en raad. Na het besluit (eind 2015) wordt een communicatieplan opgesteld. Zeker is dat communicatie over afval scheiden vraagt om een lange adem en het regelmatig en consequent blijven herhalen van de boodschap.

Gedragsverandering en communicatie

Veel veranderingen gaan over gedrag, zo ook afval scheiden. Mensen moeten de regels kennen om het juiste gedrag uit te kunnen voeren maar gedrag moet ook gefaciliteerd worden. Vaak zijn (fysieke en sociale) omgevingsfactoren de belangrijkste stimulans voor gedrag. **Met communicatie alleen red je het niet**. Veel van ons gedrag is automatisch, daar denken we niet over na. Hier bereiken we mensen niet met informatie. -We leggen het nog één keer uit-, heeft dus geen zin. We zullen andere wegen moeten bewandelen. Dat kan door in te spelen op het automatisch gedrag via **landscaping** (vormgeven van de omgeving), ondersteunt met **normcommunicatie** en het activeren van **sociale factoren**.

Wat doen we al en blijven we in de toekomst ook doen

Aan het belang van gescheiden afvalinzameling wordt al consequent aandacht geschonken:

- Diemen Info
- Diemer Nieuws

- Website en gemeentegids
- Acties: vuurwerk- en kerstboominzamelactie, Wecycle, scholenproject zwerfafval
- Buurtplatforms

Aandachtspunten

Accenten kernboodschappen verschillende doelgroepen:

- afval scheiden levert minder restafval op. Goed voor het milieu maar ook voor de portemonnee.
- hergebruik van materialen stimuleren, grondstoffen worden steeds schaarser
- opdracht vanuit het Rijk, 75% minder restafval in 2020
- andere gemeenten zijn al veel verder
- afval scheiden is de norm
- voorbeelden uit de eigen omgeving van goed scheiden
- aandacht voor het misverstand dat al het afval na inzameling weer gewoon bij elkaar gegooid wordt.

Afbreukrisico

- Geen duidelijk verhaal richting bewoners over de doelstelling
- Veel veranderingen in korte tijd m.b.t. het afvalbeleid (=slecht tot niet uit te leggen)

Projectmatig

Vanaf maart 2016 wordt de nieuwe inzamelwijze ingevoerd voor bewoners en bedrijven.